

JAAR VAN DE BODEM BLIJFT INSPIREREN

OOK BEDRIJFSLEVEN ZET ZICH IN VOOR VERANTWOORD BODEMBEHEER

Half juni organiseerde Mulder Agro de Bodem Beleefdagen, inclusief een beurs en 23 workshops. Bezoekers werden via een bodemsleuf naar binnen geleid. Tijdens de Biologische Velddag op de professor Broekemahoeve was ook veel aandacht voor de bodem en specifiek voor de relatie met fosfaat. En Helphumus daagt boeren uit zich via de website www.helphumus te profileren met bodemverhalen. TEKST LEEN JANMAAT | FOTO'S HEDZER KOOISTRA

Op vrijdag 12 juni rijd ik naar het noorden op zoek naar het terrein voor de Bodem Beleefdagen. De dag begint goed, de zon schijnt, bezoekers gaan door een profielsleuf naar binnen. Meer dan 400 mensen hebben op deze dag verschillende workshops bezocht. Op vrijdagavond was een thema-avond over de boerensmaak en de relatie tussen bodemgezondheid en gezond voedsel waar nog eens 150 mensen aanwezig waren. De zaterdag was gericht op consumenten, met 14 workshops onder andere over bodembeheer in de eigen volkstuin, het maken van compost en de verschillende aspecten van bijen. Voor kinderen werkten IVN Gidsen met leskisten over biodiversiteit en bodemleven. Goed om te zien hoe ook het bedrijfsleven zich sterk maakt voor verantwoord bodembeheer.

Proefvelden Zonnehoeve. Foto's Leen Janmaat

Fosfor is van nature in de bodem aanwezig. Bodemanalyses zoals Pw-getal of de combinatie P-CaCl₂ en P-Al analyseren echter alleen het minerale fosfaat. Deze getallen geven geen betrouwbare uitslag van de werkelijk beschikbare fosfaat. Wat ontbreekt is een indicatie voor de hoeveelheid organisch fosfaat die gedurende het groeiseizoen vrijkomt. Dit fosfaat is onderdeel van de organische stof in de bodem en komt pas beschikbaar door tussenkomst van het bodemleven en meer specifiek de wisselwerking tussen de wortels en de bodem (rhizosfeer). Hoe intensiever de beworteling hoe beter de uitwisseling. Modelberekeningen laten zien dat mineralisatie van organische bronnen kunnen voorzien in tot wel 70 procent van de fosfaat-gewasbehoefte. Een goede bodemstructuur is hierbij belangrijk omdat alleen het fosfaat binnen 1-2 mm afstand van de wortel beschikbaar gemaakt kan worden. Dit kan een verklaring zijn waarom de gewassen op de Zonnehoeve zich nog goed ontwikkelen ondanks lage Pw-getallen. Verbeteren van de bodemstructuur kan ook een antwoord zijn op het huidige mestbeleid. Het huidige landbouwbeleid is gericht op het verlagen van de bodem P-status waar P (fosfor) te hoog is. Waar P te laag is, mag deze tot landbouwkundig verantwoord niveau worden aangevuld. Daarom wordt het voor agrariërs steeds belangrijker om het fosfor (P) dat al in de bodem aanwezig is, te benutten. Dit lukt vooral indien de voorwaarden voor beworteling gunstig zijn. Hoe intensiever de beworteling is, hoe meer uitwisseling, hoe meer organisch gebonden fosfaat door de plant wordt op genomen.

Metingen op de Zonnehoeve laten zien dat het fosforgehalte van de organische stof de afgelopen 30 jaar hier is toegenomen. Er is dus sprake van een andere kwaliteit organische stof, die ten grondslag ligt aan een andere fosfaaddynamiek. "Hoe kom je daar?" is de volgende vraag. Het antwoord wordt op dit moment onderzocht door het LBI in samenwerking met WUR-

PPO. De voorlopige theorie is dat de rotatie, en met name het aandeel vlinderbloemigen, hierin een belangrijke rol speelt. Vlinderbloemigen zijn pioniers: ze binden stikstof in symbiose met rhizobium bacterien, als aanpassing van groei op arme gronden. Het zou echter gek zijn als ze niet ook een 'truc' voor fosfaat hadden. Literatuur uit het buitenland heeft dit laatste duidelijk aangetoond: diverse vlinderbloemige gewassen hebben manieren ontwikkeld om extra fosfaat aan de bodem te onttrekken. Een groot aandeel van deze gewassen in de rotatie zou wel eens van belang kunnen zijn voor het verhogen van het gehalte aan organische bodemfosfaat. De rotatie van de Zonnehoeve heeft tenminste eenderde vlinderbloemigen. Het bouwplan is vrij extensief (veel graan en grasklaver), en één van de onderzoeksdoelen is om te testen of dit ook werkt binnen een intensief bouwplan met meer rooigewassen.

Helphumus (www.helphumus.nu) is een initiatief van Down2Earth waarin boeren, consumenten en alle actoren uit de voedselketen samenwerken onder het motto: 'Eet de grond gezond – koop bio'. Helphumus wil daarmee een stop op alle bodemerosie, in en buiten Nederland, die door de landbouw wordt veroorzaakt door gebruik van kunstmest, gewasbescherming en zware grondbewerking. Om meer impact te krijgen nodigt Down2Earth alle boeren en bedrijven uit die zich – direct of indirect – serieus inzetten voor de verbetering van hun (bio) landbouwgronden, om zich op de Helphumus website te profileren. Met pasfoto of bedrijfslogo en eigen bodemcredo: je ziet het meteen als je even kijkt. Met een postcodezoeker kunnen websitekijkers binnenkort gemakkelijk vinden welke bedrijven ze dicht bij kunnen vinden. In het Jaar van de Bodem kunnen we ons op deze manier samen weer extra sterk maken: voor gezonde gronden, door gezond voedsel te kopen, van boeren die de grond gezond boeren. ■

'Vlinderbloemigen kunnen extra fosfaat aan de bodem onttrekken.'